DOMSTOLENS DOM
AF 17. MARTS 1976 [1]

Lesieur Cotelle et Associés S. A. og andre mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber

Forenede sager 67 til 85/75

Sammendrag

1. EØF — ansvar uden for kontraktsforhold — fællesskabslovgivning — udvikling — forventning — ingen — følger — tab — erstatning — betingelser (EØF-traktaten, artikel 215)

2. Landbrug — fælles markedsordning — samhandel i og uden for Fællesskabet — valutakrise — udligningsbeløb — formål — opretholdelse — betingelser

1. Under forudsætning af, at de berørte kan drage Fællesskabet til ansvar for følgerne af en bristet forventning om fællesskabslovgivningens udvikling, kan der dog kun foreligge et sådant ansvar for så vidt angår de aktuelle og sikre tab, der er lidt.
2. Da indførelsen af ordningen med monetære udligningsbeløb har til formål at bevare de ensartede landbrugspriser, kan der kun ydes eller opkræves udligningsbeløb for et bestemt produkt, hvis samhandelen med dette produkt (inden for Fællesskabet eller med tredjelande) ellers ville blive forstyrret.

I de forenede sager 67 til 85/75

LESIEUR COTELLE ET ASSOCIÉS S.A., aktieselskab efter fransk ret med sæde i Boulogne sur Seine, 122 avenue du Général Leclerc,

HUILERIES DE CHAUNY, anpartsselskab efter fransk ret med sæde i 02300 Chauny, rue Géo Lufbéry,

HUILERIES PRECY, aktieselskab efter fransk ret med sæde i 45220 Chateau Renard,

MAMESSIER MESSAGE ET FILS, aktieselskab efter fransk ret med sæde i Saint Remy, Chalon sur Saone,

FRANCEHUIL, aktieselskab efter fransk ret med sæde i 13006 Marseille, 67 Cours Pierre Puget,

1 — Processprog: Fransk.

JEAN ET GABRIEL CARTERON, anpartsselskab efter fransk ret med sæde i Gevigney 70500 Jussy,

MARTIAL CARTERON, olieraffinør og -producent, der driver enevirksomhed under navnet »HUILERIE MARTIAL CARTERON«, Genevrieres 52500 Fayl-Billot,

HUILERIES FELIX MARCHAND, anpartsselskab efter fransk ret med sæde i 53200 Chateau-Gontier, 35 rue Garnier,

PERROTTE POULLARD ET COMPAGNIE, aktieselskab efter fransk ret, med sæde i 76202 Dieppe, 5 rue de l'entrepôt,

RAYMOND GUYOT, olieraffinør og -producent, der driver enevirksomhed under navnet »HUILERIE GUYOT« i Bantanges 71500 Luohans,

HUILERIE COOPERATIVE DE LIGNON, landbrugsandelsselskab efter fransk ret med sæde i Lignon 51290 Saint-Remy-en-Bouzemont,

HUILERIES ALSACIENNES, aktieselskab efter fransk ret med sæde i 67000 Strasbourg, Place Henry Levy,

ROBBE, aktieselskab efter fransk ret med sæde i Venette, 60206 Compiegne,

ANNE MARIE CHERVIER, olieraffinør og -producent, der driver enevirksomhed under navnet »HUILERIES DE LAPALISSE« i 03120 Lapalisse,

P. DUMORTIER FRÈRES, aktieselskab efter fransk ret med sæde i 59202 Tourcoing, 105 rue de Rotterdam,

FRANCIS BERNARD ET SES FILS, aktieselskab efter fransk ret med sæde i 62000 Arras, 25 avenue Ferdinand Lobbedez,

HUILERIE BERNARD S.A., aktieselskab efter fransk ret med sæde i Sampigny, 55300 Saint Mihiel,

HUILERIE DE L'ARCEAU, aktieselskab efter fransk ret med sæde i 79120 Lezay,

repræsenteret og bistået af advokatfirmaet Lassier et Budry, Paris, 39, Quai d'Orsay, 75007 Paris,

og

COMPTOIR COMMERCIAL ANDRÉ ET CIE, aktieselskab efter fransk ret med sæde i 75001 Paris, 4 Bis, rue du Bouloi, repræsenteret og bistået af advokat Lussan, Paris, og advokatfirmaet Lassier et Budry, Paris, 39, Quai d'Orsay, 75007 Paris, med valgt adresse hos advokat Ernest Arendt, Centre Louvigny, 34 b, Rue Philippe II, Luxembourg,

sagsøgere,

mod

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER, repræsenteret af sin juridiske rådgiver Peter Kalbe som befuldmægtiget og bistået af Jacques Delmoly, medlem af den juridiske tjeneste, med valgt adresse hos Kommissionens juridiske rådgiver Mario Cervino, Bâtiment C.F.L., place de la Gare, Luxembourg,

sagsøgte,

angående et erstatningskrav efter EØF-traktatens artikel 215, stk. 2,

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: præsidenten R. Lecourt, afdelingsformændene H. Kutscher og A. O'Keeffe, dommerne A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen og A. J. Mackenzie Stuart,

generaladvokat: J.-P. Warner
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder og parternes anbringender under skriftvekslingen kan sammenfattes således:

I — De faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

Rådets forordning nr. 136/66/EØF af 22. september 1966 om oprettelse af en fælles markedsordning for fedtstoffer (EFT-specialudgave 1965-1966, s. 193; org. ref. JO 172 af 30. 9. 1966, s. 3025) foreskriver fastsættelse af en indikativpris og en interventionspris for raps- og rybsfrø. På grund af situationen på de pågældende markeder, som inden for Fællesskabet karakteriseres ved, at en lille produktion her konfronteres med et stort behov, medfører denne forordning ingen særlig toldbeskyttelse over for import fra tredjelande. Forordning nr. 136/66 foreskriver dog, at der ydes støtte med hensyn til frø, som høstes og forarbejdes inden for Fællesskabet, når indikativprisen overstiger verdensmarkedsprisen; denne

støtte er i almindelighed lig med forskellen mellem de nævnte priser (artikel 27).

Forordningen hjemler mulighed for forudfastsættelse af støtten.

Rådets forordning nr. 974/71 af 12. maj 1971 om visse konjunkturpolitiske foranstaltninger, der skal træffes inden for landbrugssektoren som følge af den midlertidige udvidelse af grænserne for kursudsving i visse medlemsstaters valutaer (EFT-specialudgave 1971 (I), s. 231; org. ref. JO L 106 af 12. 5. 1971, s. 1) indførte en ordning med udligningsbeløb. Denne forordning indeholder i artikel 1 i den affattelse, som var gældende på tidspunktet for sagens omstændigheder, følgende bestemmelse:

»Såfremt en medlemsstat ved handelstransaktioner tillader en vekselkurs for sin valuta, der ligger over den grænse for kursudsving, der er tilladt ifølge de internationale bestemmelser kan den

a) ved indførsel fra medlemsstater og tredjelande opkræve
b) ved udførsel til medlemsstater og tredjelande yde udligningsbeløb for de nedenfor anførte produkter og på de i det følgende fastsatte betingelser.«

De nærmere gennemførelsesregler til denne forordning blev udstedt af Kommissionen efter udtalelse fra forvaltningskomiteerne.

Ved Kommissionens forordning nr. 1471/71 af 9. juli 1971 (JO L 154 af 10. 7. 1971, s. 26) blev udligningsbeløbene indført for raps- og rybsfrø.

Efter at have udvidet ordningen med udligningsbeløb til at gælde for Frankrig fastsatte Kommissionen de udligningsbeløb, som skulle gælde fra den 3. januar 1972, i sin forordning nr. 17/72 af 31. december 1971 (JO L 5 af 6. 1. 1972, s. 1) som ændret ved forordning nr. 144/72 af 21. januar 1972 (JO L 19 af 23. 1. 1972, s. 1).

Kommissionens forordning nr. 189/72 af 26. januar 1972 (JO L 24 af 28. 1. 1972, s. 25) ophævede med virkning fra den 1. januar 1972 de udligningsbeløb, der gjaldt for fedtstoffer, ud fra den betragtning, at »den nuværende markedssituation er således, at en anvendelse af disse udligningsbeløb har vist sig ikke mere at være nødvendig for at undgå forstyrrelser i samhandelen med de førnævnte produkter«.

Efter meddelelsen om den nye dollarparitet til Den internationale Valutafond oplyste Kommissionen ved udtalelse af 12. maj 1972, at importafgifterne, restitutionerne og de øvrige faktorer, som fastsættes under hensyn til prisen på verdensmarkedet, fremover ville blive beregnet på grundlag af denne nye paritet (JO C 47 af 12. 5. 1972, s. 1). I fedtstofsektoren medførte dette, at støtten beregnedes på grundlag af verdenspriserne udtrykt i dollars efter den nye officielle paritet.

Sagsøgerne, som bl.a. maler rapsfrø, mener, at ophævelsen af udligningsbeløbene for fedtstoffer har medført, at den støtte, som blev forudfastsat før den 26. januar 1972 eller mellem den 1. februar og den 1. april 1972, var for lille, og at de derfor har lidt et tab.

Efter forgæves at have krævet erstatning af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber anlagde de sag mod Kommissionen efter EØF-traktatens artikel 215, stk. 2.

Sagerne er registreret i Domstolens justitskontor den 31. juli 1975.

Ved kendelse af 13. oktober 1975 besluttede Domstolen at forene sagerne med henblik på skriftvekslingen og den mundtlige forhandling.

Skriftvekslingen er forløbet forskriftsmæssigt.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

Kommissionen har dog skriftligt besvaret et spørgsmål fra Domstolen.

II — Parternes påstande

Sagsøgerne har nedlagt påstand om, at Domstolen:

— statuerer, at Kommissionen for De europæiske Fællesskaber har begået en ansvarspådragende fejl over for de sagsøgende selskaber under gennemførelsen af Rådets forordning nr. 136/66 om oprettelse af en fælles markedsordning for fedtstoffer af de grunde, som er anført i stævningerne;

— dømmer Kommissionen for De europæiske Fællesskaber til at erstatte det tab, som sagsøgerne har lidt;

— dømmer Kommissionen for De europæiske Fællesskaber til at betale følgende beløb i skadeserstatning:
til sagsøgeren i sag 67/75 740 700 FF
til sagsøgeren i sag 68/75 145 551 FF
til sagsøgeren i sag 69/75 203 481 FF
til sagsøgeren i sag 70/75 166 829 FF
til sagsøgeren i sag 71/75 119 027 FF
til sagsøgeren i sag 72/75 1 279 FF
til sagsøgeren i sag 73/75 1 715 FF
til sagsøgeren i sag 74/75 142 647 FF
til sagsøgeren i sag 75/75 191 930 FF
til sagsøgeren i sag 76/75 1 243 FF
til sagsøgeren i sag 77/75 8 275 FF
til sagsøgeren i sag 78/75 115 488 FF
til sagsøgeren i sag 79/75 186 354 FF
til sagsøgeren i sag 80/75 46 878 FF
til sagsøgeren i sag 81/75 117 465 FF
til sagsøgeren i sag 82/75 126 879 FF
til sagsøgeren i sag 83/75 4 383 FF
til sagsøgeren i sag 84/75 31 323 FF
til sagsøgeren i sag 85/75 189 461 FF
samt — for alle sagsøgerne — renter efter diskontosatsen i Banque de France at regne fra den 10. december 1974;

— idømmer Kommissionen for De europæiske Fællesskaber alle sagens omkostninger;

— subsidiært, for det tilfælde, at Domstolen ikke mener, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, bestemmer, at der skal indhentes en sagkyndig erklæring om det beløb, som skal erstattes de sagsøgende selskaber;

— i dette tilfælde forbeholder sagsomkostningerne men allerede nu ved en foreløbig forholdsregel bestemmer, at Kommissionen for De europæiske Fællesskaber alene skal bære omkostningerne i forbindelse med den sagkyndige erklæring, og dømmer Kommissionen for De europæiske Fællesskaber til forudbetaling heraf.

Kommissionen har nedlagt påstand om, at Domstolen:

— frifinder sagsøgte;

— idømmer sagsøgerne sagens omkostninger.

III — Parternes søgsmålsgrunde, indsigelser og andre anbringender

A — Stævninger

Ophævelsen af udligningsbeløbene

Ifølge sagsøgerne har ophævelsen af udligningsbeløbene fået følgende konsekvenser:

den støtte, som var forudfastsat før den 26. januar 1972 under hensyntagen til de ved rapsindførsler fra tredjelande opkrævede udligningsbeløb, og som blev udbetalt, når frøene efter dette tidspunkt blev undergivet kontrol, viste sig senere at være mindre end den virkelige forskel mellem verdensmarkedsprisen og indikativprisen.

Den støtte, som blev forudfastsat mellem den 1. februar og den 1. april 1972, blev beregnet ved fra indikativprisen udtrykt i regningsenheder at fradrage en verdensmarkedspris udtrykt i dollars. Da den ved denne beregning anvendte verdensmarkedspris er meget højere end den virkelige, bliver resultatet en åbenbart utilstrækkelig støtte.

Før ophævelsen blev de udligningsbeløb, som betaltes ved rapsindførsler fra lande uden for Fællesskabet, lagt til prisen på verdensmarkedet udtrykt i US-dollars.

Støtten til de virksomheder, som forarbejder fællesskabsraps, blev beregnet på grundlag af denne pris på raps indført fra ikke-Fællesskabslande, udtrykt i regningsenheder, på tidspunktet for rapsens ankomst til Fællesskabets grænse. Når udligningsbeløbene opkræves, beregnes støtten i forhold til verdensmarkedsprisen franko-grænsen, udtrykt i regningsenheder, hvilket formindsker den i forhold til den støtte, som beregnes efter verdensmarkedsprisen franko-grænsen udtrykt i dollars.

Omvendt bliver støtten utilstrækkelig, når udligningsbeløbene, efter at støtten er forudfastsat, ophæves, fordi den da ikke længere er tilstrækkelig til at reducere indikativprisen til verdensmarkedsprisen. Forudsætter man, at dollaren har samme værdi som en regningsenhed, bliver resultatet ligeledes, at støtten beregnes til et utilstrækkeligt beløb, eftersom man fra indikativprisen har fradraget en verdensmarkedspris, som er højere end den virkelige. Den efter den 1. februar 1972 således fastsatte støtte er forringet med en værdi, som svarer til udligningsbeløbene, hvis opgave det var at dække dollarens nedskrivning i forhold til regningsenheden.

Kommissionens fejl

Ifølge sagsøgerne har Kommissionen for det første begået en fejl ved at udstede en normativ akt, som i forhold til artikel 27 og 29 i Rådets forordning nr. 136/66 gør den ovenfor anførte forudfastsatte støtte utilstrækkelig. Herved har Kommissionen overtrådt retsregler, som skal beskytte statsborgerne i Fællesskabet.

I betragtningerne til forordning nr. 136/66 understreges det, at man bør ophjælpe dyrkningen af raps og beskytte producenternes og de forarbejdende industriers interesser mod de forstyrrelser, der kan indtræde som følge af indførsler fra tredjelande. Dette er støtteordningens funktion; den skaber således navnlig til fordel for de forarbejdende industrier rettigheder, som skal beskyttes.

Forordning nr. 189/72 udgør en krænkelse af princippet om den berettigede forventning. Denne forordning, som trådte i kraft med meget kort frist, medførte, at den støtte, som var forudfastsat og gjaldt for tidligere påtagne forpligtelser, blev utilstrækkelig. Ophævelsen af udligningsbeløbene har endvidere krænket princippet om fællesskabspræference. Såfremt erhvervslivet ikke havde forpligtelser på fællesmarkedet, kunne det have forsynet sig fra tredjelande til den virkelige internationale pris udtrykt i dollars. Forordning nr. 189/72 har skabt ulige konkurrencevilkår. Sagsøgerne kunne — på grund af deres forpligtelser — ikke købe på det mere fordelagtige marked i tredjelandene, hvorimod andre forretningsdrivende ved at gøre dette kunne opnå anseelige handelsfortjenester.

I det omfang virksomheder i medlemsstater, hvis valuta overfor dollaren står stærkere end franc'en, har kunnet indføre raps fra tredjelande billigere end de franske virksomheder, har der foreligget endnu en form for konkurrenceforvridning.

Kommissionens fejl består endvidere i en forkert bedømmelse af de faktiske omstændigheder. Kun den halve rapshøst var blevet afsat i Frankrig den 1. februar 1972, fordi indførslerne allerede oversteg udførslerne (se oversigten, s. 6). Hvad angår valutasituationen burde dollarens udvikling (oversigt, s. 7) snarere have tilskyndet Kommissionen til at forhøje udligningsbeløbene end til at ophæve dem.

Selv under forudsætning af, at den faktiske situation var anderledes, udgør den omstændighed, at man ophævede udligningsbeløbene uden samtidig at gennemføre en ordning til korrigering af støtten, alligevel en fejl, idet der nemlig herved var skabt ulighed i konkurrencen, da de forskellige nationale valutaer flød forskelligt i forhold til regningsenheden.

Tabet

Sagsøgerne hævder at have lidt et faktisk tab ved ikke at have modtaget tilstræk-

kelig støtte i henhold til artikel 27 og 29 i forordning nr. 136/66. På grund af det system, som er indført ved nævnte forordning, er sagsøgernes stilling med hensyn til afsætningen af deres produkter den samme som en international erhvervsdrivendes, med hvem de konkurrerer på det samlede marked.

Sagsøgerne havde til gengæld, da der rent konkret foregår en langfristet planlægning af forsyningerne, indgået kontrakter, i henhold til hvilke de mindst skulle betale indikativprisen for rapsen, uden at have indgået faste kontrakter for salget af olien. De måtte — med en utilstrækkelig støtte — sælge til den virkelige verdensmarkedspris og dermed følge nedgangen i prisen på olie fremstillet af raps, hvilket medførte tab.

Ifølge sagsøgerne er dette tab så meget mere uberettiget, som støtten til rapsproducenterne betales til de forarbejdende virksomheder, da retten til støtte først opnås, når frøene males eller undergives kontrol. Sagsøgerne var således overfor producenterne ansvarlige for støtten, som de allerede betalte, når de købte rapsen til indikativprisen.

Tabets beregning

Sagsøgerne har beregnet tabet, som er opført under to poster, på følgende måde:

1. For så vidt angår den støtte, som blev forudfastsat før den 1. februar 1972 for frø undergivet kontrol mellem den 1. februar og den 31. marts 1972, er tabet lig med de hertil svarende udligningsbeløb (forudsat at bilag IX til forordning 17/72 ikke var blevet ophævet).
2. For så vidt angår den støtte, som blev forudfastsat mellem den 1. februar 1972 og den 31. marts 1972 for frø undergivet kontrol i februar, marts, april, maj og juni 1972, er tabet lig med dollarens nedskrivning i forhold til regningsenheden og svarer således også til udligningsbeløbene.

Sagsøgerne i sagerne 67/75, 68/75, 71/75, 73/75, 79/75, 81/75, 83/75, og 85/75 har lidt det under punkt 1 anførte tab, sagsøgerne i sagerne 72/75, 76/75, 77/75 og 84/75 har lidt det under punkt 2 anførte tab, og sagsøgerne i sagerne 69/75, 70/75, 74/75, 75/75, 78/75, 80/75 og 82/75 har lidt begge de anførte tab.

Sagsøgerne har tilføjet, at Domstolen, såfremt den ikke kan acceptere dette samlede skøn, må bestemme, at der skal indhentes en sagkyndig erklæring.

B — Svarskrift

Efter at have beskrevet forordningerne og valutasituationen på tidspunktet for sagens omstændigheder har Kommissionen gjort gældende, at den, da den ophævede udligningsbeløbene for fedtstoffer, ikke begik nogen fejl, som kan pådrage Fællesskabet ansvar efter traktatens artikel 215, stk. 2, og at det påståede tab ikke giver sagsøgerne noget erstatningskrav.

Lovligheden af udligningsbeløbenes ophævelse

Under henvisning til Domstolens dom af 24. oktoker 1973 i sag 5/73, Balkan/Hauptzollamt Berlin-Packhof (Sml. 1973, s. 1091) har Kommissionen forklaret, at det er hensigten med ordningen med udligningsbeløbene at skabe mulighed for, at interventionsmekanismerne fortsat kan virke trods valutariske forvridninger, og at undgå forstyrrelser i samhandelen men ikke at beskytte visse erhvervsdrivendes konkurrenceforhold.

Når det viser sig, at det ikke mere er nødvendigt at anvende udligningsbeløbene for at undgå forstyrrelser i samhandelen med de pågældende produkter, kan Kommissionen lovligt afskaffe dem (Domstolens dom af 14. maj 1975 i sag 74/74 CNTA/Kommissionen, Sml. 1975, s. 533).

Dermed underkender Kommissionen på ingen måde disse beløbs funktion og

formål, idet det ikke er deres opgave generelt og udelukkende at »dække dollarens nedskrivning i forhold til regningsenheden«. Ingen af de af sagsøgerne påberåbte fællesskabsbestemmelser eller -regler tvinger til en opretholdelse af systemet med udligningsbeløb.

Kommissionen har bestridt, at Fællesskabet i tilfælde af uro på valutamarkedet har været forpligtet til helt og fuldt at udligne de virkninger, som medlemsstaternes og tredjelandenes valutabeslutninger medførte for sagsøgerne. At antage en sådan forpligtelse vil betyde, at Fællesskabet skal bære konsekvenserne af beslutninger, som i vidt omfang træffes ensidigt af medlemsstaterne, og påtage sig ansvaret for en politik, med hensyn til hvilken det hverken inden for Fællesskabet eller over for tredjelande har nogen midler til sin rådighed. Kommissionen har i denne henseende påberåbt sig Domstolens dom af 24. oktober 1973 i sag 43/72 Merkur/Kommissionen (Sml. 1973, s. 1055).

Hvad angår princippet om den berettigede forventning, som udelukkende vedrører den støtte, der var forudfastsat før offentliggørelsen af forordning nr. 189/72, har Kommissionen hævdet, at sagsøgerne ikke kan gøre krav på en beskyttelse af den indirekte fordel, som udligningsbeløbene i givet fald kan repræsentere for dem. Denne fordel består i at få støtte, som er »tilstrækkelig« i den forstand, at udligningsbeløbene ved indførsel bringer kostprisen for indført frø op på højde med prisen på de fællesskabsfrø, som sagsøgerne har købt.

For så vidt angår den forkerte bedømmelse af sagens omstændigheder har Kommissionen bemærket, at den på grundlag af statistikker over de udstedte attester om forudfastsættelse af restitutioner og støtte har konstateret, at 84 % af fællesskabsproduktionen faktisk eller egentligt var afsat den 1. februar 1972. På baggrund af denne markedssituation og under hensyn til det særegne formål med udligningsbeløbene var udstedelsen af forordning nr. 189/72 lovlig.

Hvad angår udviklingen i dollarens vekselkurs, har Kommissionen understreget, at Fællesskabets myndigheder ikke har nogen forpligtelse til at korrigere enhver valutaforvridning.

Det påståede tab

Ifølge Kommissionen savner redegørelsen for købs- og salgstransaktionerne (stævningen s. 7 og 8) fornødent grundlag. Sagsøgerne forudsætter, at der faktisk skete et fald i olieprisen, og at dette fald var en følge af udligningsbeløbenes afskaffelse. Denne afskaffelse har imidlertid ikke haft nogen følelig virkning på priserne for rapsfrø på det franske marked eller på oliepriserne. Udviklingen i prisen på rapsolie følger i almindelighed prisen på sojaolie, for hvilket produkt der ikke fandtes noget udligningsbeløb. Forordning nr. 189/72 har således på ingen måde haft til følge, at sagsøgerne måtte købe frø til indikativprisen og sælge olie til nedsat pris. I øvrigt udbetales støtten ikke til de forarbejdende virksomheder men til licensindehaverne, uanset om det drejer sig om forabejdende virksomheder eller ej. Sagsøgerne er ikke ansvarlige for støtten overfor producenterne; støttens udbetaling betinges ikke af, at nævnte støtte faktisk og i fuldt omfang kommer producenten til gode; der er ingen bestemmelse, der forpligter til at betale producenten indikativprisen.

For så vidt angår den skade, der er lidt i konkurrencemæssig henseende, har Kommissionen gjort gældende, at sagsøgerne ikke har forklaret, hvori denne skade består.

Det bør dog bemærkes, at udligningsbeløbenes afskaffelse har gjort det muligt at fjerne en anden slags konkurrenceforvridning end den, som sagsøgerne har gjort gældende. Da der nemlig ikke fandtes udligningsbeløb for konkurrerende produkter, f.eks. soja, kunne disse sidste træde i stedet for raps. Endvidere ligger et krav om opretholdelse af en konkurrencesituation, som beskyttes af udligningsbeløbene, uden for formålet med disse beløb.

Da endelig udligningsbeløbene ikke har haft nogen mærkbar indvirkning på markedspriserne for olie, har deres afskaffelse ikke mærkbart påvirket den pris, som sagsøgerne kunne få for olien. »Tabet« består således i en formindskelse af kostpriserne for sagsøgernes konkurrenter, som forsynede sig på verdensmarkedet og således øgede deres fortjeneste i forhold til sagsøgerne. Denne mulige forskel kan imidlertid ikke udgøre et tab, som Fællesskabet skal erstatte.

Under alle omstændigheder skal sagsøgerne også rent konkret påvise eksistensen af et tab og fremskaffe de bevisligheder, som er nødvendige til efterprøvelse af rigtigheden af deres beregning.

Årsagssammenhæng

Selv under forudsætning af, at sagsøgerne har lidt et tab som følge af faldet i markedspriserne på olie, er dette tab opstået som følge af sagsøgernes egen adfærd.

En normalt omhyggelig erhvervsdrivende køber frø med en bestemt leveringsfrist og dækker sig samtidig ind gennem salg af olier og oliekager til senere levering. Hvis den erhvervsdrivende ikke bærer sig således ad, påtager han sig risikoen for, at markedsprisen senere viser sig at være mere eller mindre fordelagtig for ham på salgstidspunktet. Risikoen er den samme, om han køber frø på verdensmarkedet eller frø i Fællesskabet, og om han har begæret forudfastsættelse af støtten for disse frø eller ej.

C — Replik

Den mangelfulde måde, hvorpå den fælles markedsordning for fedtstoffer virker

Sagsøgerne har fremhævet, at de kræver erstatning for tab, som er opstået på grund af den mangelfulde måde, hvorpå den pågældende fælles markedsordning fungerer som følge af udligningsbeløbenes afskaffelse. Til grund for erstatningssøgsmålet ligger således en krænkelse af de rettigheder, som er tillagt dem ved forordning nr. 136/66.

Den i medfør af nævnte forordning udbetalte støtte har samme økonomiske formål, som den restitution, der ydes ved udførsel fra Fællesskabet. De har begge til opgave at gøre det muligt for den forarbejdende virksomhed i Fællesskabet at erhverve fællesskabsraps til verdensmarkedsprisen, at forarbejde denne raps og at sælge den til verdensmarkedsprisen både på verdensmarkedet og på Fællesskabets marked.

For at opretholde ligheden mellem Fællesskabets forarbejdende virksomheder må Kommissionen yde dem en lige stor støtte og give dem mulighed for at skaffe sig både fællesskabsraps og raps fra verdensmarkedet på samme vilkår.

For at opretholde ligheden mellem Fællesskabets forarbejdende virksomheder og de forarbejdende virksomheder på verdensmarkedet bør man i henhold til princippet om fællesskabspræference sikre Fællesskabets forarbejdende virksomheder en støtte, som er tilstrækkelig til, at de kan bringe prisen på fællesskabsraps ned på den virkelige verdensmarkedspris.

Sagsøgerne fastholder deres erklæring om, at de ved den franske grænse opkrævede udligningsbeløb har haft til formål i forhold til den franske franc at udligne forskellen mellem dollaren og den i forvaltningen af de fælles markedsordninger benyttede regningsenhed.

Under denne synsvinkel skal sammenhængen mellem udligningsbeløbet og støtten ses; artikel 27 og 29 i forordning nr. 136/66 forpligter Kommissionen til at yde en støtte, som beregnes ud fra verdensmarkedsprisen ved Fællesskabets grænse, bestemt på grundlag af de gunstigste indkøbsmuligheder.

De faktiske nedskrivning af dollaren gjorde købsmulighederne på dette marked endnu gunstigere, og Kommissionen havde derfor pligt til at tage hensyn til den ændrede situation.

Efter ikrafttrædelsen af forordning nr. 189/72 blev forskellen mellem dollaren og regningsenheden ikke længere udlig-

net, og samtidig blev støtten beregnet uden hensyn til denne forskel; som følge heraf blev støtten utilstrækkelig i strid med de rettigheder, som forordning nr. 136/66 havde skabt.

I det foreliggende tilfælde drejer det sig ikke om en prisgaranti, da støtten udgør en forskel mellem to priser, som er begrundet i princippet om fællesskabspræference.

Det fremgår af forordning nr. 974/71 (3. betragtning), at ordningen med udligningsbeløbene indførtes for at undgå alvorlige vanskeligheder for fællesmarkedets gnidningsløse funktion.

Kommissionen har endvidere selv forklaret sammenhængen mellem udligningsbeløbene og en fælles markedsordnings funktion, navnlig i sit indlæg i Balkan-sagen, hvor den erklærede: »Derimod har devalueringen af dollaren den 8. maj 1972 åbnet mulighed for en nedskæring af udligningsbeløbene samtidig med en forhøjelse af importafgifterne.« Når det erindres, at der i et »deficiency payment«-system ikke opkræves importafgift, men at støtten principielt er lig med restitutionen, er der ingen tvivl om, at der er en sammenhæng mellem støtte og udligningsbeløb.

Hvad rigtigheden af de faktiske omstændigheder angår, har sagsøgerne hævdet, at Kommissionen (svarskrift, s. 15) sammenblander forudfastsættelsen af støtten og det faktiske salg af rapsfrø forarbejdet til olie.

I Frankrig har rapsproducenterne pligt til at sælge deres frø gennem autoriserede mæglere. Disse mæglere giver øjeblikkelig meddelelse til »Société Interprofessionelle des Oléagineux« (SIDO) om rapstilgang og salg til forarbejdende eller eksporterende virksomheder samt om sådanne forarbejdninger og eksportforretninger, som giver ret enten til støtte eller til restitution. Det er klart, at SIDO ved lige så god besked med den forudfastsatte støtte som med restitutionerne.

Ifølge tallene i protokollen fra SIDO's bestyrelsesmøde den 18. januar 1972 blev lidt under 50 % af de høstede frø afsat på det franske marked.

Tabet

Efter sagsøgernes opfattelse er der ingen tvivl om tabet: da de var tvunget til at skaffe sig råstoffet til fuld pris og sælge færdigvaren under prisfald på verdensmarkedet, kunne de ikke undgå at miste fortjeneste, selv om de ikke led noget egentligt tab. Sagsøgerne fastholder deres erklæring om, at støtten først udbetales efter, at den forarbejdende virksomhed har købt raps af producenterne til en pris omkring indikativprisen, hvorfor det lidte tab er særlig uberettiget. Det er nemlig ulovligt, at Rådet, hvis det for nemheds skyld vil bruge de forarbejdende virksomheder som ansvarlige for det system, der garanterer producenterne en rimelig afsætning af deres produktion, pålægger disse forarbejdende virksomheder den økonomiske risiko i forbindelse med nævnte garantipolitik.

Kommissionen har uden tvivl overset iværksættelsen af den fælles markedsordning for fedtstoffer i Frankrig. I Frankrig er ydelse af støtte afhængig af frøenes forarbejdning, og betalingsbegæringen skal indeholde en erklæring herom.

Det må ud fra Kommissionens bemærkninger om en omhyggelig erhvervsdrivendes adfærd antages, at den også har overset de faktiske omstændigheder og den gældende franske lovgivning.

41 % af rapsen forarbejdes til olie, 53,5 % til oliekager. Om sidstnævnte indgås der meget langfristede leveringskontrakter. For at bevare disse afsætningsmuligheder må de franske forarbejdningsvirksomheder afslutte langfristede kontrakter om køb af raps.

Rapsens værdi beror imidlertid for størstedelens vedkommende på værdien af den udvundne olie, for hvilken der ikke er noget langfristet marked i Frankrig. Des-

uden er det ifølge meddelelserne fra det franske finansministerium (bilag IV og V) kun tilladt at foretage leveringssalg af varer på de udenlandske markeder til dækning af faktiske indførsler fra udlandet. Sagsøgerne var således ikke i stand til at dække sig ind med hensyn til olie, som var udvundet af raps produceret i Frankrig, mens de på den anden side var bundet af langfristede forsyningskontrakter.

De måtte af forsigtighedsgrunde opretholde deres forsyningsplaner i Frankrig, selv efter at udligningsbeløbene var afskaffet, og dette medførte det i stævningen under punkt 2 specificerede tab.

For så vidt angår problemet vedrørende konkurrencen mellem raps og soja, er det sagsøgernes opfattelse, at sojaen ikke kan have haft indflydelse på det lidte tab, da der på tidspunktet for sagens omstændigheder ikke var nogen produktion heraf i Europa. Da der ikke gives støtte til denne frøsort, sælges den på verdensmarkedet til sin virkelige pris.

Verdensmarkedsprisen på raps er afhængig af konkurrencen mellem de to frøsorter og derfor af verdensmarkedsprisen på soja. Den støtte, som beregnes på grundlag af verdensmarkedsprisen på raps, skal derfor tage hensyn til verdensmarkedsprisen på soja. Da Kommissionen har gjort støtten utilstrækkelig, har den ikke afskaffet en forvridning i konkurrencen mellem de to frøsorter.

D — Duplik

Den fælles markedsordnings funktion

Kommissionen har bestridt sagsøgernes indvendinger vedrørende den pågældende fælles markedsordnings funktion.

Ordningen med udligningsbeløb, som indebærer begrænsede foranstaltninger med et begrænset formål, skal ikke sikre den fælles markedsordnings gnidningsløse funktion ved at udligne incidensen af dollarens faktiske nedskrivning på støttens beregning og heller ikke opretholde fælleskabspræferencen eller ligheden mellem de erhvervsdrivende i tilfælde af valutaudsving.

Den i replikken udviklede opfattelse overbeviser ikke om, at den manglende udligning af dollarens nedskrivning krænker de rettigheder, som den fælles markedsordning har skabt for sagsøgerne.

Indvendingen om, at den fælles markedsordning for fedtstoffer er »særegen«, er ikke relevant. Hvad angår den udstrækning, hvori incidenserne af tredjelandes kursudsving skal udlignes, adskiller denne fælles ordning sig ikke fra andre. Den støtte, som ydes med hensyn til fællesskabsfrø, udfylder en funktion, der kan sammenlignes med importafgifternes i andre fælles markedsordninger. Den omstændighed, at Fællesskabets produktion i det første tilfælde afsættes på verdensmarkedet og i det andet i Fællesskabet, ændrer ikke ved det væsentlige i problemet. Med hensyn til markedsordningen for korn har Domstolen netop statueret, at Fællesskabets institutioner ikke har pligt til at udligne alle virkningerne af de nationale valutaforanstaltninger. Det samme gælder for tredjelandes valutaforanstaltninger. Parallellen mellem støtte og eksportrestitution er ubegrundet af følgende tre årsager:

a) Støtte og restitution anvendes på forskellige økonomiske processer; mens støtte kun udbetales for fællesskabsfrø, som forarbejdes i Fællesskabet, angår restitutionen kun frøenes afsætning på verdensmarkedet.
b) Der foreligger en pligt til at yde støtte, når betingelserne i artikel 27, stk. 1 i forordning nr. 136/66 er opfyldt, mens der efter artikel 28, stk. 1 i samme forordning blot er åbnet mulighed for restitution.
c) Endelig er beregningsmetoden forskellig; støtten forudfastsættes desuden i almindelighed for fem måneder, mens restitutionen forudfastsættes for to.

For så vidt angår respekten for de lige konkurrencevilkår og fællesskabspræfe-

rencen, har Kommissionen anført, at det i praksis er umuligt at opnå fuldstændigt identiske forsyningsvilkår, selv om en sådan identitet teoretisk sikres gennem mekanismerne i den fælles ordning.

Den markedspris, som Kommissionen lægger til grund ved støttens beregning, kan i øvrigt ikke sidestilles med »den virkelige verdensmarkedspris«, da artikel 29 i forordning nr. 136/66 præciserer, at den »bestemmes på grundlag af de gunstigste indkøbsmuligheder, i hvilken forbindelse priserne i givet fald reguleres under hensyn til priserne på de konkurrerende produkter.«

Det påhviler sagsøgerne konkret at godtgøre, at den ydede støtte i deres situation faktisk ikke sikrede dem fællesskabspræference og lige konkurrencevilkår.

Selv under forudsætning af, at sagsøgernes indvendinger er begrundet, er det på ingen måde godtgjort, at Fællesskabet havde pligt til fuldt ud at udligne virkningerne af de valutaforanstaltninger, som var truffet af tredjelandene. Sagsøgerne kan ikke påberåbe sig de beslutninger, hvorved de officielle pariteter blev opgivet til fordel for de virkelige. Disse senere beslutninger var nemlig på ingen måde udtryk for en anvendelse af et allerede eksisterende retsprincip, som skulle overholdes i det foreliggende tilfælde. Nævnte beslutning blev i øvrigt truffet for at få ordningen med de monetære udligningsbeløb til at virke bedre og ikke for at udligne virkningerne af dollarens nedskrivning for de erhvervsdrivende.

Beskyttelsen af den berettigede forventning

Kommissionen har henholdt sig til sine bemærkninger i svarskriftet og tilføjet, at sagsøgerne heller ikke kan påberåbe sig anvendelsen af andre metoder til udligning af de »bivirkninger«, som udligningsbeløbene kunne få for deres situation.

Vedrørende markedsforholdene i Frankrig har sagsøgerne taget fejl af de konsekvenser, der måtte drages heraf. Så snart Kommissionen havde konstateret, at der ikke var risiko for, at store mængder frø ville blive genstand for intervention, kunne den lovligt afskaffe udligningsbeløbene. Da denne afskaffelse ikke havde nogen virkning på prisen på det franske marked, var Kommissionens bedømmelse altså rigtig.

Tabet

Kommissionen mener at have imødegået sagsøgernes erklæringer om de påberåbte tab, da dens udviklinger herom i svarskriftet (s. 16) ikke er blevet bestridt. Det tab, som består i manglende fortjeneste, hviler på en forudsætning om, at sagsøgerne kunne have fået en højere pris på markedet, såfremt udligningsbeløbene var blevet bevaret. Det er imidlertid ikke blevet bestridt, at afskaffelsen af udligningsbeløbene ikke har haft nogen virkning for priserne på rapsfrø på det franske marked, og at udviklingen i oliepriserne ikke mærkbart har været påvirket heraf.

Kommissionen har bestridt sagsøgernes opfattelse af deres situation som »ansvarlige« for støtten over for producenterne og har fastholdt, at der er tale om en støtte til forarbejdningen og ikke til forarbejderen. Selv i Frankrig har indehaveren af en støtteattest krav på den tilsvarende støtte.

For så vidt angår oliemarkedet i Frankrig, har Kommissionen bemærket, at den er i besiddelse af noteringer, hvoraf det fremgår, at der i det pågældende tidsrum har foreligget tilbud med en frist på 3-4 måneder.

Endvidere har cirkulæret fra det franske finansministerium (replik bilag IV og V) ikke forbudt salg på levering til udlandet, selv om det har vanskeliggjort dem.

For så vidt endelig angår de grunde, som sagsøgerne har anført vedrørende frø, som blev sat under kontrol efter udligningsbeløbenes afskaffelse, mener Kommissionen, at disse betragtninger henhører under sagsøgernes eget ansvar som erhvervsdrivende.

IV — Mundtlig forhandling

Parterne har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 3. februar 1976.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 26. februar 1976.

Præmisser

1 I de foreliggende sager, som er anlagt den 31. juli 1975, er der nedlagt påstand om, at Det europæiske økonomiske Fællesskab kendes ansvarligt for det tab, som sagsøgerne hævder at have lidt på grund af ophævelsen ved Kommissionens forordning nr. 189/72 af 26. januar 1972 (JO L 24, s. 25) af udligningsbeløbene for fedtstoffer, navnlig for rapsfrø og olie udvundet heraf, og på grund af den heraf følgende mangelfulde funktion af den fælles markedsordning for fedtstoffer;

2 sagsøgerne har derfor nedlagt påstand om, at Fællesskabet dømmes til betaling af beløb, som er specificeret i stævningerne.

3 De sagsøgende virksomheder, som bl.a. foretager køb, salg og forarbejdning af rapsfrø, har forklaret, at den fælles markedsordning for fedtstoffer som oprettet ved Rådets forordning nr. 136/66 af 22. september 1966 (EFT-specialudgave 1965-1966, s. 193; org. ref. JO 172, s. 3025) udover fastsættelse af en indikativpris og en interventionspris efter de sædvanlige fremgangsmåder også hjemler produktionsstøtte, som udbetales til de forarbejdende virksomheder, når den for en frøsort gældende indikativpris overstiger verdensmarkedsprisen for dette produkt;

4 denne støtte er lig med forskellen mellem disse to priser udtrykt i regningsenheder, idet den verdensmarkedspris, der skal tages hensyn til, fastsættes periodevis af Kommissionen efter nærmere regler i fællesskabslovgivningen;

5 prisdannelsen i fællesmarkedet foregår således på samme måde som på verdensmarkedet, idet der til fællesmarkedets producenter ydes en støtte, som skal sikre dem en indkomst i nærheden af indikativprisen;

6 ifølge sagsøgerne var den ved Kommissionens forordninger nr. 17/72 og 144/72 af 31. december 1971 og 21. januar 1972 (JO L 5, 1972 s. 1 og L 19,

s. 1) indførte ordning med monetære udligningsbeløb ved fransk ind- og udførsel af rapsfrø en nødvendig følge af den ændring i dollarens vekselkurs, som var sket i efteråret 1971, og hensigten hermed var at bevare den gnidningsløse funktion af den fælles markedsordning for fedtstoffer, navnlig for så vidt angår de omhandlede produkter;

7 den pludselige ophævelse af denne ordning med udligningsbeløb for fedtstoffer, som skete ved forordning nr. 189/72 med virkning fra den 1. februar 1972, skulle for sagsøgernes vedkommende have bevirket, at »den støtte, som var forudfastsat før den 26. januar 1972 under hensyntagen til de ved rapsindførsler fra tredjelande opkrævede udligningsbeløb, og som blev udbetalt når frøene efter dette tidspunkt blev undergivet kontrol, viste sig at være mindre end den virkelige forskel mellem verdensmarkedsprisen og indikativprisen«;

8 det er endvidere sagsøgernes opfattelse, at Kommissionen har »overtrådt en række regler i traktaten og den afledte ret, som skal beskytte statsborgerne i Fællesskabet«, og dermed begået en fejl, idet den i tidsrummet fra 1. februar til 1. april 1972 har forudfastsat og derefter udbetalt »støtte, som var utilstrækkelig og beregnet på grundlag af en højere verdensmarkedspris end den virkelige«.

Vedrørende sagens antagelse til realitetsbehandling

9 Ved slutningen af den mundtlige forhandling har Kommissionen, som er sagsøgt, bestridt, at sagen kan antages til realitetsbehandling, idet den har hævdet, at erstatningssøgsmålet i virkeligheden er en anfægtelse af den beregningsmetode, som den kompetente nationale myndighed, Société Interprofessionnelle des Oléagineux (SIDO), anvendte ved forudfastsættelsen af den i forordning nr. 136/66 hjemlede støtte for den omtvistede periode, og at sagsøgerne kunne og skulle have indbragt et sådant klagepunkt for de nationale domstole med henblik på en afgørelse angående lovligheden af de nationale retsakter, som var udstedt til gennemførelse af fællesskabsbestemmelser.

10 Sagsøgerne har under sagen og navnlig under den mundtlige forhandling ændret deres anbringender og anført, at fejlen snarere består i en manglende tilpasning til dollarens kursudsving ved bestemmelsen af de verdensmarkedspriser, som skal lægges til grund ved fastsættelsen af støtten, end i udligningsbeløbenes afskaffelse;

11 sagsøgernes anbringende om, at afvisningsindsigelsen er gjort gældende for sent, savner derfor fornødent grundlag;

12 nævnte anbringende er i øvrigt ikke relevant, da spørgsmålet om sagens antagelse til realitetsbehandling skal behandles ex officio.

13 I denne henseende skal søgsmålet behandles og påkendes på grundlag af de, i det foreliggende tilfælde, uændrede påstande i stævningerne, hvori det er anført, at fastsættelsen af de monetære udligningsbeløb og fastsættelsen af støtten udgør et sammenhængende hele, og at den anfægtede afskaffelse derfor har gjort funktionen af den fælles markedsordning for fedtstoffer mangelfuld, navnlig hvad angår støtten, og hvori der er nedlagt påstand om erstatning af det tab, som er lidt på grund af nævnte afskaffelse;

14 i øvrigt blev størstedelen af de beslutninger om forudfastsættelse af støtte, som sagsøgte anser for søgsmålets virkelige genstand, truffet før vedtagelsen og offentliggørelsen af forordning nr. 189/72, hvorfor sagsøgerne næppe i tide har kunnet vide besked om de utilstrækkeligheder eller ulovligheder, som de nævnte beslutninger efter deres opfattelse var behæftede med, og indbringe sagen for de nationale domsmyndigheder;

15 under disse omstændigheder kan sagerne antages til realitetsbehandling, for så vidt som de angår følgerne af de støtteforudfastsættelser, som skete før udstedelsen af forordning nr. 189/72;

16 de vil derimod være at afvise, for så vidt som de angår de forudfastsættelser, der blev begæret og meddelt i perioden fra den 1. februar til den 1. april 1972, da sagsøgerne i disse tilfælde har haft mulighed for at forelægge de kompetente nationale domsmyndigheder de påståede overtrædelser af »en række regler i traktaten og den afledte ret, som skal beskytte statsborgerne i Fællesskabet«.

Vedrørende realiteten

17 Det af sagsøgerne anførte kan sammenfattes således:

a) den fælles markedsordning for fedtstoffer indebærer, at producenterne garanteres en indtægt af deres produkter, i det foreliggende tilfælde rapsfrø, som svarer til den for det pågældende produktionsår fastsatte indikativpris;

b) efter ændringen i dollarens vekselkurs i efteråret 1971 blev den støtte, som var fastsat for at sikre en indtægt som den ovenfor anførte, på grund af sin beregningsmåde (i uændrede regningsenheder) utilstrækkelig til opnåelse af dette mål;

c) for at afhjælpe denne mangel og beskytte fællesskabsproduktionen mod konkurrence fra rapsfrø og olier heraf, som blev udbudt til priser baseret på dollarens nedskrevne kurs, blev det nødvendigt at indføre ordningen med udligningsbeløb ved indførsel og udførsel;

d) på grund af ophævelsen af denne ordning risikerede Fællesskabets producenter, i den foreliggende sag sagsøgerne, at priserne ville lægge sig på et niveau, der var utilstrækkeligt til at sikre den ovenfor angivne garanti, hvorfor de led et tab, som Fællesskabet er ansvarligt for.

18 Sagsøgerne har for så vidt angår punkt d) blot forklaret, at et prisfald på Fællesskabets marked for de pågældende produkter måtte være den logiske følge af udligningsbeløbenes afskaffelse, men har ikke leveret bevis for, at der faktisk skete et sådant fald;

19 tværtimod er sagsøgtes gentagne erklæringer om, at prisniveauet på fællesmarkedet forblev uændret efter denne afskaffelse, ikke i tilstrækkelig grad blevet bestridt.

20 Man kan også forstå det af sagsøgerne anførte således, at de på grund af indførelsen af ordningen med udligningsbeløb blev foranlediget til at forsyne sig med frø fra Fællesskabet og at begære forudfastsættelse af den hertil svarende støtte ud fra den forudsætning, at det på grund af forpligtelsen til at betale udligningsbeløb var blevet særlig dyrt for dem at købe frø på verdensmarkedet;

21 da den omtvistede afskaffelse viste, at denne antagelse var forkert, og da de i mellemtiden har været afskåret fra at forsyne sig til billigere priser på verdensmarkedet, anser de Fællesskabet for ansvarligt for det herved opståede tab.

22 Selv under forudsætning af, at de berørte kunne drage Fællesskabet til ansvar for følgerne af en bristet forventning om fællesskabslovgivningens udvikling, kan der dog kun foreligge et sådant ansvar, for så vidt angår de aktuelle og sikre tab, der er lidt;

23 da der ikke er ført bevis for sådanne tab, er det ikke godtgjort, at der er sket en skade, som Fællesskabet er ansvarligt for.

24 For så vidt angår punkt c), er der ikke som forudsat af sagsøgerne i den pågældende lovgivning nogen støtte for, at der består en sammenhæng mellem på den ene side indførelsen af ordningen med monetære udligningsbeløb og på den anden side funktioner af den fælles markedsordning for fedtstoffer, navnlig for så vidt angår støttens bestemmelse;

25 indførelsen af ordningen med monetære udligningsbeløb skete nemlig af frygt for, at medlemsstaterne eller tredjelande gennem valutariske forholdsregler kunne skabe sådanne forvridninger i samhandelen med de pågældende landbrugsprodukter inden for Fællesskabet eller med tredjelandene, at fællesskabsmarkedernes funktion ville blive udsat for alvorlige forstyrrelser;

26 denne indførelse havde derfor ikke til formål yderligere at beskytte prisniveauet i Fællesskabet men at bevare grundlaget for den gældende ordning af landbrugsmarkederne, nemlig de ensartede priser, således at der kun kunne ydes eller opkræves udligningsbeløb for et bestemt produkt, hvis samhandelen med dette produkt ellers ville blive forstyrret;

27 det følger heraf, at Kommissionen kunne og endog skulle træffe beslutning om ophævelse af ordningen med udligningsbeløb for de pågældende produkter, så snart ordningens anvendelse ikke mere viste sig nødvendig for at undgå forstyrrelser i samhandelen;

28 sagsøgerne har ikke påvist, at ophævelsen voldte forstyrrelser i samhandelen;

29 forordning nr. 189/72 var således i overensstemmelse med formålene og bestemmelserne i fællesskabsordningen vedrørende monetære udligningsbeløb.

30 For så vidt angår punkt b), bestemmer artikel 1 i Rådets forordning nr. 129/62 af 23. oktober 1962 om regningsenhedens værdi og de vekselkurser, der skal anvendes inden for den fælles landbrugspolitiks rammer (EFT-specialudgave 1959-1962, s. 243; org. ref. JO 1962, s. 2553) følgende: »Når beløb i de retsakter, der er udstedt af Rådet i medfør af traktatens artikel 43 vedrørende den

fælles landbrugspolitik, eller i de bestemmelser, der er truffet i medfør af disse retsakter, er udtrykt i regningsenheder, er værdien af denne regningsenhed 0,88867088 gram finguld«;

31 i artikel 2, stk. 1 i denne forordning bestemmes det, at »når forretninger, der gennemføres under anvendelse af de i artikel 1 nævnte retsakter eller bestemmelser, kræver, at beløb, der er anført i en valuta, udtrykkes i en anden valuta, er det den vekselkurs, der svarer til den til Den internationale Valutafond anmeldte og af denne godkendte paritet, der skal anvendes«;

32 ifølge samme forordnings artikel 3 kan Rådet og Kommissionen endelig, »når gennemførelsen af de i artikel 1 nævnte retsakter eller bestemmelser vil kunne bringes i fare ved en valutapraksis af usædvanlig art«, træffe »foranstaltninger, der afviger fra denne forordning«;

33 det følger heraf, at Rådet og Kommissionen havde pligt til fortsat at anvende artikel 2, stk. 1 i nævnte forordning ved støttens beregning, så længe dollarens kursudsving ikke udgjorde en fare for funktionen af den fælles markedsordning for fedtstoffer;

34 sagsøgerne skulle for at bevise, at Rådet og Kommissionen ikke har opfyldt deres forpligtelser efter forordning nr. 129/62, have godtgjort, at nævnte funktion ikke blot var bragt i fare men faktisk var blevet forstyrret;

35 deres almindeligt holdte udtalelser kan imidlertid ikke betragtes som bevis for en åbenbar fejl ved udøvelsen af de ved nævnte forordning tillagte beføjelser.

36 Sagsøgerne har endvidere hævdet, at Kommissionen ved fastsættelsen af kriterierne for støttens beregning – som den gjorde det fra den 1. april 1972 – kunne have taget hensyn til dollarens svækkelse ved hjælp af den tilpasning, som er omhandlet i artikel 29 i forordning nr. 136/66 og nærmere reguleret i artikel 6 i Rådets forordning nr. 115/67 af 6. juni 1967 om fastsættelse af kriterierne for bestemmelse af verdensmarkedsprisen på olieholdige frø såvel som for grænseovergangsstedet (EFT-specialudgave 1967, s. 27; org. ref. JO s. 2196).

37 Denne tilpasning har ifølge sidste betragtning til forordning nr. 115/67 til formål at »undgå, at Fællesskabets forarbejdningsvirksomheder ikke, som følge

af forskelle i de økonomiske fordele ved forarbejdningen af de forskellige oliefrø, tilskyndes til at foretrække én art frø frem for andre«;

38 da det drejer sig om konkurrencen mellem forskellige frøsorter og ikke mellem frø fra Fællesskabet og indførte frø af samme sort, ville den omhandlede tilpasning ikke have tjent det formål, som sagsøgerne har for øje;

39 indsigelsen om, at Kommissionen ikke på den ønskede måde har udøvet de ved artikel 6 tillagte beføjelser, er derfor ubegrundet.

40 Hvad endelig angår punkt a) omhandler garantierne, for så vidt som sådanne gives i forordning nr. 136/66, landbrugsproducenterne af rapsfrø og ikke forarbejdningsvirksomhederne, hvilket fremgår af forordningens artikel 24, hvorefter »interventionsprisen ... sikrer producenterne et — under hensyntagen til svingningerne på markedet — så tæt som muligt op ad indikativprisen liggende salgsprovenu«;

41 den støtte, der tildeles de frøforarbejdende virksomheder, skal ikke garantere disse en bestemt indtægt af deres forretninger men gøre det muligt for dem at købe fællesskabsfrø til priser i nærheden af indikativprisen;

42 i øvrigt indebærer Rådets forordninger nr. 116/67, 2114/71 og 2730/71 af 6. juni 1967, 28. september og 20. december 1971 (JO 1967, s. 2198 og EFT-specialudgave 1971 (III), s. 737 og 886; org. ref. JO L 222/2 og L 282/18, 1971), ved at indføre muligheden for en forudfastsættelse af støtten, at de forarbejdende virksomheder kan drage alle de fordele af ordningen, som den indeholder, forudsat de forpligter sig til at sætte deres produkt under kontrol i forudfastsættelsesperioden;

43 under disse omstændigheder kan sagsøgerne ikke med rette påberåbe sig en påstået garanti i forordning nr. 136/66.

44 Sagsøgerne har yderligere hævdet, at den pludselige afskaffelse af de monetære udligningsbeløb under hensyntagen til den i nævnte forordning fastsatte støtteordning er en krænkelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, navnlig overfor de virksomheder, som i januar 1972 havde opnået forudfastsættelse;

45 da indførelsen af nævnte beløb i overenstemmelse med fællesskabsreglerne skete ud fra et ønske om at imødegå forstyrrelser i samhandelen og ikke med henblik på at sikre producenterne en uændret indkomst, kan der ikke gives sagsøgerne medhold i dette anbringende.

46 Det følger af ovenstående, at søgsmålene savner fornødent grundlag, hvorfor sagsøgte vil være at frifinde.

Vedrørende sagsomkostningerne

47 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2 skal den part, der taber sagen, dømmes til at bære sagsomkostningerne;

48 da sagsøgerne har tabt sagen, vil de være at idømme sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser,

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN

1. **Sagerne afvises, for så vidt som de angår den støtte, der blev forudfastsat mellem den 1. februar 1972 og den 31. marts 1972.**

2. **I øvrigt frifindes sagsøgte.**

3. **Sagsøgerne idømmes sagens omkostninger.**

Lecourt Kutscher O'Keeffe

Donner Mertens de Wilmars Sørensen Mackenzie Stuart

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 17. marts 1976.

A. Van Houtte
Justitssekretær

R. Lecourt
Præsident